

Agrofood in Brabant op orde?

'Een juridisch onderzoek naar de wijze waarop de provinciale regelgeving van de provincie Noord-Brabant al dan niet de transitie van de agrofoodsector bevordert.'

Auteur
Functieomschrijving
Studentnummer Avans Hogeschool
Studentnummer Fontys Hogeschool
Documentsoort

: T.F. Hol
: Afstudeerstagiair
: 2081448
: 2222875
: **Bijlagen**

Afstudeerorganisatie
Cluster & team
Afstudeerperiode

: Provincie Noord-Brabant
: cluster Ruimte, team Agrofood
: 6 februari 2017 tot en met 29 mei 2017

Verschijsning

: 's-Hertogenbosch, 29 mei 2017

Agrofood in Brabant op orde?

‘Een juridisch onderzoek naar de wijze waarop de provinciale regelgeving van de provincie Noord-Brabant al dan niet de transitie van de agrofoodsector bevordert.’

Colofon

Auteur	: T.F. Hol
Functieomschrijving	: Afstudeerstagiair
Studentnummer Avans Hogeschool	: 2081448
Studentnummer Fontys Hogeschool	: 2222875
Afstudeerorganisatie	: Provincie Noord-Brabant
Cluster & team	: cluster Ruimte, team Agrofood
1 ^e afstudeermentor	: Mevr. mr. ing. M.L.P.J. van Bommel
Functieomschrijving	: Juridisch medewerker landbouw
2 ^e afstudeermentor	: Dhr. G.T.J. ter Hart
Functieomschrijving	: Strateeg landbouw
Afstudeerperiode	: 6 februari 2017 tot en met 29 mei 2017
Onderwijsinstelling	: Juridische Hogeschool Avans-Fontys
Opleiding	: HBO-Rechten
Locatie	: Tilburg
1 ^e afstudeerdocent	: Mevr. mr. R. van Loon
2 ^e afstudeerdocent	: Dhr. mr. P. van Harten
Classificatie	: Openbaar
Verschijning	: 's-Hertogenbosch, 29 mei 2017

Inhoudsopgave

Bijlage 1: Europese steunmaatregelen	4
Bijlage 2: Vergroeningseisen	5
Bijlage 3: Burgerinitiatief Noord-Brabant: "Megastallen? Nee!"	6
Bijlage 4: Advies SER Brabant	7
Bijlage 5: 'Al het vlees duurzaam', advies commissie Van Doorn	8
Bijlage 6: Akkoord Verbond van Den Bosch	9
Bijlage 7: Slotverklaring Brabantberaad.....	10
Bijlage 8: Juridisch kader burgerinitiatief	11
Bijlage 9: illustratie problematiek Noord-Brabant.....	12
Bijlage 10: Overzicht provinciale regelgeving	13
Bijlage 11: Algemene tabel beoordeling provinciale regelgeving	14

Bijlage 1: Europese steunmaatregelen

Europese steunmaatregelen

Rechtsgrondslag: artikel 14-34 Verordening (EU) 1305/2013.

De maatregelen in kwestie hebben betrekking op de volgende gebieden:

- acties inzake kennisoverdracht en voorlichting (beroepsopleiding, voorlichtingsacties enz.);
- bedrijfsadviesdiensten, bedrijfsbeheersdiensten en bedrijfsverzorgingsdiensten;
- kwaliteitsregelingen voor landbouwproducten en levensmiddelen (toetreding van landbouwers tot kwaliteitsregelingen);
- investeringen in materiële activa (verwerking van landbouwproducten, infrastructuur, verbeteringen van de prestatie en duurzaamheid van het landbouwbedrijf enz.);
- herstel van door natuurrampen of rampzalige gebeurtenissen beschadigd agrarisch productiepotentieel en invoering van passende preventieve acties;
- ontwikkeling van landbouwbedrijven en ondernemingen (startpremies voor jonge landbouwers, niet-agrarische activiteiten in plattelandsgebieden enz.);
- basisdiensten en dorpsvernieuwing in plattelandsgebieden (breedband, culturele activiteiten, toeristische infrastructuur enz.);
- investeringen in de ontwikkeling van bosgebieden en de verbetering van de levensvatbaarheid van bossen (bebossing en de aanleg van beboste gebieden; invoering van boslandbouwsystemen; preventie en herstel van schade aan bossen door bosbranden en natuurrampen en rampzalige gebeurtenissen, met inbegrip van uitbraken van plagen en ziekten, en klimaatgerelateerde bedreigingen; investeringen ter verbetering van de veerkracht en de milieuwaarde alsmede van het klimaatveranderingsmitigatiepotentieel van bosccosystemen; investeringen in bosbouwtechnologieën en in de verwerking, mobilisering en afzet van bosproducten);
- oprichting van producentengroeperingen en -organisaties;
- behoud van landbouwmethoden die een positieve bijdrage leveren tot het milieu en het klimaat, en het aanmoedigen van de noodzakelijke veranderingen op dit gebied („agromilieu- en klimaatsteun”). Deze maatregelen moeten opgenomen worden in de programma's voor plattelandsontwikkeling. De verbintenissen moeten verder gaan dan de verplichte normen;
- steun voor de biologische landbouw (betaling voor de omschakeling naar of de voortzetting van biologische landbouwpraktijken);
- betalingen in het kader van de Natura 2000-richtlijn en de kaderrichtlijn water;
- betalingen voor gebieden met natuurlijke of andere specifieke beperkingen;
- betalingen voor dierenwelzijn;
- betalingen voor bosmilieu- en klimaatdiensten en bosinstandhouding;
- bevordering van samenwerking tussen actoren in de landbouw- en bosbouwsector en de voedselketen (oprichting van clusters en netwerken, operationele groepen in het kader van het Europees Innovatiepartnerschap voor productiviteit en duurzaamheid in de landbouw (EIP)).

Bijlage 2: Vergroeningseisen

Vergroeningseisen

Hectare bouwland	Vergroeningseis
Maximaal 10 hectare bouwland	De agrariër hoeft geen verschillende gewassen te telen.
Meer dan 10 tot maximaal 30 hectare bouwland	Minstens twee gewassen telen. Het grootste gewas mag maximaal 75% van het bouwlandoppervlak beslaan. ¹
Meer dan 30 hectare bouwland	Minstens drie gewassen telen. Het grootste gewas mag maximaal 75% van het bouwlandoppervlak beslaan en de twee grootste gewassen maximaal 95%. ²

¹ Artikel 44, eerste lid, Verordening (EU) 1307/2013

² Artikel 44, eerste lid, tweede alinea, Verordening (EU) 1307/2013

Bijlage 3: Burgerinitiatief Noord-Brabant: “Megastallen? Nee!”

Burgerinitiatief Noord-Brabant: "Megastallen? Nee!"

Burgerinitiatief/Petitie inzake de gevolgen van de schaalvergroting in de bio-industrie in Noord-Brabant

Geachte leden van Provinciale Staten,

Graag maken wij – verontruste inwoners van Brabant – gebruik van ons recht een burgerinitiatief op uw agenda te zetten. Ons initiatief betreft de Reconstructiewet, de provinciale Reconstructieplannen en met name de negatieve gevolgen van de concentratie, schaalvergroting en automatisering van de bio-industrie.

Het zal u niet ontgaan zijn dat ook in andere provincies het maatschappelijk draagvlak voor de mammoetbedrijven van de bio-industrie in snel tempo afbrokkelt. De enorme dierfabrieken die her en der in Oost- en Midden Brabant verrijzen, vernietigen de nog overgebleven open landschappen, tasten de leefomgeving en leefkwaliteit van de omwonenden aan en bedreigen de gezondheid en het welzijn van mens en dier.

Onverantwoord

Wij zijn daarom van mening dat het maatschappelijk onverantwoord is geworden om de provinciale Reconstructieplannen onverkort te handhaven. In het bijzonder vragen wij uw aandacht voor het feit dat er sinds de invoering van de Reconstructiewet in 2002 en de vaststelling van de provinciale Reconstructieplannen in 2005, sprake is van gewijzigde omstandigheden en inzichten.

Deze gelden enerzijds de economische positie van de intensieve bio-industrie, anderzijds de risico's die deze industrie met zich meebrengt voor mens, dier en milieu, zowel binnen als buiten de grenzen van onze provincie.

Omdat de provincie Brabant de strenge regel hanteert dat slechts onderwerpen waarover in de laatste vier jaar geen besluitvorming heeft plaatsgevonden voor een burgerinitiatief in aanmerking komen, verzoeken wij u gebruik te maken van uw bevoegdheid van deze regel af te wijken en dit burgerinitiatief toch in behandeling te nemen.

Petitie

Mocht u daartoe niet bereid zijn, dan verzoeken wij u deze brief als een petitie in de zin van art. 5 Grondwet te beschouwen. In dat geval is er, gegeven de omvangrijke adhesie van Brabantse burgers, sprake van een volkspetitie.

Hieronder volgt een toelichting op onze bezwaren tegen de huidige ontwikkelingen in de intensieve veehouderij in Brabant, alsmede een aantal verzoeken om actie.

1. De Reconstructiewet

Hoe logisch en juist leek indertijd de Reconstructiewet! Na de varkenspest van 1997 met haar dramatische gevolgen moest herhaling worden voorkomen. Nooit meer zouden zo veel dieren dicht bijeen mogen staan.

niet meer om uitbreiding van duurzame gezinsbedrijven – zoals de Reconstructiewet beoogde – maar om vestiging van agro-industriële complexen die het open landschap vernietigen, de natuur aantasten en de gezondheid en welzijn van burgers bedreigen.

De inrichting van deze landbouwontwikkelingsgebieden betekent een enorme aanslag op het buitengebied. Er moet immers een aangepaste infrastructuur worden ontwikkeld ter wille van het intensieve transport van varkens, kippen, kalveren, kadavers, veevoer, mest en chemicaliën. Landwegen moeten worden verbreed en zandpaden verhard, bomen moeten worden gekapt. Bij het opstellen van de Reconstructieplannen is hiermee geen rekening gehouden.

Wie had gehoopt dat de Reconstructiewet en de provinciale Reconstructieplannen wél gunstig zouden uitpakken voor de extensiveringsgebieden en verwevingsgebieden, komt bedrogen uit.

Ondanks de Reconstructiewet zijn in extensiveringsgebieden nog steeds intensieve veehouderijen aanwezig en ze worden zelfs uitgebreid. Deze bio-industrieën tasten onverminderd de volksgezondheid, de natuur en het landschap aan. In verwevingsgebieden is het niet anders.

Vrij baan

Ook daar wordt nog steeds vrij baan gegeven aan uitbreiding van de intensieve veehouderij, ondanks de mogelijkheid die de overheid heeft om hier restrictief op te treden. Ook zijn lege milieuvergunningen in extensiverings- en verwevingsgebieden lang niet allemaal ingetrokken. De regel dat er geen intensieve veehouderij in een Landbouwontwikkelingsgebied mag worden gevestigd, wanneer niet tegelijkertijd in een extensiveringsgebied één of meerdere veehouderijen worden opgeheven ('geen inplaatsing zonder uitplaatsing'), wordt niet nageleefd.

Naar wij vernamen is deze regel kennelijk zó moeilijk uitvoerbaar dat men deze koppeling per 1 juli 2009 zelfs wil laten vervallen. Van de beoogde win-winsituatie is dus niet veel terecht gekomen. Natuur, milieu, landschap, dierenwelzijn en volksgezondheid hebben het afgelegd tegen de bio-industrie en haar machtige belangenbehartigers: de ZLTO, het CDA en de Rabo-bank. Bovendien zal de toename van bedrijven met een welhaast groteske omvang de doodsteek betekenen voor de traditionele gezinsbedrijven in de veehouderij.

Destructie

Burgers en belangenorganisaties die tegen deze destructie van het platteland en tegen de bedreiging van hun gezondheid in verzet komen, moeten zich in het keurslijf van ingewikkelde juridische procedures en fatale bezwaar- en beroepstermijnen wringen. Ondertussen gaan de verrommeling, verstening en vervuiling van het Brabantse platteland onverminderd voort.

In het licht van deze feitelijke ontwikkeling krijgt het devies van het bestuur van de provincie Brabant – 'naar een mooi, schoon en vitaal Brabant' – het karakter van volksverlakkerij.

3. Falend bestuur van provincie en gemeenten

De doelstellingen van de Reconstructiewet dreigen in hun tegendeel te verkeren. Wat ons als burgers daarbij vooral verontrust zijn de onkunde, de onzorgvuldigheden en zelfs de onrechtmatigheden die het openbaar bestuur aan de dag legt. Het vertrouwen van de burgers in het provinciale en gemeentelijke bestuur is daardoor aangetast. Wij geven u enkele voorbeelden.

Kennelijk van gronden elders in de wereld. En wel de Derde Wereld. Het veevoer dat daar wordt geproduceerd, gaat ten koste van het voedsel voor de lokale bevolking en ten koste van de natuur. Bossen worden gekapt en biodiversiteit verdwijnt.

c. Misleitend is ook het standaard-antwoord dat verontruste burgers van provincie en gemeentes krijgen op hun bezwaren tegen de effecten van megastallen op milieu en gezondheid. De luchtwassers zouden, zo wordt steevast aangevoerd, dankzij de verplicht voorgeschreven best beschikbare technieken per saldo tot vermindering van uitstoot van schadelijke stoffen leiden.

Maar dat is maar helemaal de vraag. Tot nog toe is niet één luchtwasser gecertificeerd. Landbouw Universiteit Wageningen verwacht dat het nog minstens tien jaar zal duren voordat adequate luchtwassers zijn ontwikkeld.

Onjuist

De burgers worden dus op onjuiste gronden gerustgesteld. Bovendien zijn de huidige luchtwassers fraudegevoelig. Om de hoge energiekosten te drukken, worden ze niet zelden 's nachts of in het weekend uitgezet, zoals buurtbewoners maar al te vaak tot hun ergernis kunnen ruiken.

Ter wille van goede verstandhoudingen met de burens, durven ze de stankoverlast echter niet te melden bij de milieu-inspectie. En uit zichzelf onderneemt de milieu-inspectie, zo leert de ervaring, weinig actie. Misleitend is overigens ook hier het taalgebruik. In de stankwetgeving wordt niet over stank gesproken, maar over odeur en odeur-units, alsof het om een parfumerie-industrie zou gaan.

d. Onzorgvuldig en zelfs onrechtmatig is voorts het feit dat door gemeentes nog steeds vergunningen worden afgegeven voor uitbreidingen van intensieve veehouderijen in extensiverings- en verwevingsgebieden. Overal breiden intensieve veehouderijbedrijven uit, of ze nu gelegen zijn nabij woonkernen, langs bosranden of nabij andere kwetsbare natuur.

Regels

Weet de machtige bio-industrie de gemeentelijke regels naar haar hand te zetten? Of is er sprake van bestuurlijke onwil en onkunde? Feit is in ieder geval dat gemeenteraadsleden over het algemeen onvoldoende kennis hebben van de ingewikkelde materie van het ruimtelijk orderingsrecht en het systeem van milieuvergunningen.

Ook bij gemeenteambtenaren blijkt die kennis vaak onvoldoende. Naar onze mening is de bestuurlijke onkunde op het niveau van de gemeentes een van de belangrijkste oorzaken van het falen van de Reconstructie.

e. En hoe staat het met de bescherming en ontwikkeling van natuur, landschap en milieu die ons in de Reconstructieplannen waren beloofd? Een van de hoofddoelstellingen daarin betreft het terugdringen van de ammoniakemissies uit de landbouw.

Ammoniak

Overeenkomstig Europese afspraken en afspraken die met andere provincies in 2000 werden gemaakt, diende de ammoniakemissie met ongeveer de helft te worden verminderd. Recent onderzoek laat echter zien dat van deze doelstelling niets terecht komt.

Langere termijn

Andere onvoorziene ontwikkelingen maken eveneens heroverweging van de Reconstructiewet noodzakelijk. Zo wordt inmiddels op het ministerie van LNV binnenskamers ernstig getwijfeld aan het Europese en mondiale concurrentievermogen op langere termijn van de Nederlandse intensieve varkenshouderij.

Naar verwachting zal de Nederlandse varkensindustrie binnen een periode van 10 jaar worden weggeconcentreerd door de bio-industrieën in Oost-Europa en het Verre Oosten.

Daar bestaan immers geen ruimtegebrek en personeelsgebrek. Bovendien zijn de milieu-eisen er voorlopig veel minder streng. Zou de drastische inkomensdaling waarmee de varkenssector in 2008 te maken kreeg, een voorbode van die onhoudbare concurrentiepositie zijn?

Rabo-bank

Blijkens het meest recente branche-rapport van de Rabobank zullen er – als gevolg van de concurrentieverhoudingen op wereldschaal – in 2015 nog maar 1500 grootschalige intensieve varkenshouderijen in Nederland actief zijn. Mede daarom heeft de Rabobank, naar wij vernamen, besloten om de komende jaren een restrictief kredietbeleid te voeren ten aanzien van de intensieve veehouderij.

Tenslotte blijken de ontwerpers van de Reconstructiewet en de Reconstructieplannen een verkeerde inschatting van het Europese mededingingsrecht te hebben gemaakt. De provincie Noord-Brabant althans maakt zich door de hoge subsidies aan de grootschalige bio-industrie schuldig aan ongeoorloofde staatssteun, aldus een recente uitspraak van de Europese Mededingingsautoriteit.

Kredietcrisis

En bij dit alles komt dan ook nog de kredietcrisis, die rijk en provincies dwingt tot heroverweging van de bestuurlijke prioriteiten. De provincie Noord-Brabant heeft laten weten de schaarser wordende middelen in te gaan zetten voor een toekomst-bestendige industriepolitiek en voor een werkgelegenheidspolitiek. Wat betekent dit voornemen voor de grootschalige bio-industrie?

Toekomst-bestendig is deze industrie allerm minst. En veel werkgelegenheid blijkt deze, naar volledige automatisering strevende, industrie evenmin te verschaffen. Wordt het op grond van deze ingrijpend gewijzigde omstandigheden niet hoog tijd dat het provinciebestuur zich gaat afvragen wat eigenlijk de reële overlevingskansen zijn van de Nederlandse grootschalige bio-industrie?

En of het nog maatschappelijk en economisch verantwoord is om ten behoeve van deze industrie honderden miljoenen overheids geld te investeren en grote delen van het Brabantse platteland te vernietigen?

5. Nieuwe wetenschappelijk inzichten

Ook nieuwe wetenschappelijke inzichten in de risico's van de grootschalige bio-industrie voor de volksgezondheid, dwingen tot heroverweging van de Reconstructiewet.

Bewegingsruimte

Het levenslang opsluiten van dieren in megastallen, zonder bewegingsruimte, daglicht of frisse

worden verspreid en ook buiten de stalomgeving terecht komen (bijvoorbeeld via het uitrijden van de mest).

Met betrekking tot de effecten op de gezondheid van omwonenden van intensieve veehouderijen is nog weinig onderzoek gedaan. Wel blijkt uit beschikbaar onderzoek dat omwonenden vaak meer gezondheidsproblemen rapporteren dan vergelijkingsgroepen.

Luchtwegen

Het gaat vooral om klachten van de luchtwegen en verminderde kwaliteit van leven. Ook weet men dat lichamelijke klachten en verstoring van activiteiten kunnen samenhangen met geurhinder.

Duitse onderzoekers constateerden dat onder omwonenden de longfunctie was verlaagd.

Ook weten we dat het in ziekenhuizen steeds moeilijker en duurder wordt om wat betreft de MRSA-bacterie het 'search en destroy' beleid te handhaven. De haard van de besmetting (het bedrijf waar de besmette persoon woont of werkt) blijft immers gewoon bestaan. Bovendien weten we dat de maatschappelijke kosten die zoönosen met zich meebrengen steeds groter worden.

Denk niet alleen aan het ziekteverzuim, maar ook aan de behandelkosten in het algemeen en die van mensen in quarantaine in het bijzonder; aan het extra personeel (analisten) dat moet worden ingezet; aan de extra laboratoriumonderzoeksmaterialen die moeten worden gemaakt, etc.

Blootstelling

Inzicht in de verspreiding van stoffen vanuit de intensieve veehouderijen is volgens het RIVM nog niet voorhanden. Er zijn geen verspreidingsberekeningen en/of blootstellingsmetingen gedaan. De GGD'en van Brabant en Zeeland dringen daarom in een recent schrijven aan op het zo snel mogelijk starten met het verzamelen van dit soort gegevens.

Ook wordt er de laatste maanden op provinciaal niveau aandacht gevraagd voor de gezondheidsrisico's. Verschillende moties zagen het licht. De Partij voor de Dieren vroeg in november 2008 in twee moties om een gezondheidsonderzoek en om het handhaven van een veilige afstand van 1 à 2 kilometer tussen bedrijven. De SP vroeg in diezelfde vergadering om een moratorium op de bouw van megastallen. CDA, VVD en PvdA volgden in december 2008 met de vraag om een gezondheidsonderzoek en ook de SP drong hierop aan.

De vraag om verder onderzoek in te stellen naar de gezondheidsrisico's voor omwonenden wordt politiek dus breed gedragen. De vertragingstactiek die op dit moment plaatsvindt door eerst het RIVM en de GGD'en bestaand onderzoek te laten verzamelen en beoordelen, is struisvogelpolitiek.

Fijnstof

Het RIVM en de GGD'en hebben immers vorig jaar al een literatuurstudie uitgevoerd en geadviseerd dat er een groter onderzoek moet komen naar fijnstofconcentraties bij bestaande en nieuwe veehouderijen.

Wij wijzen u tenslotte op het rapport dat in april 2008 werd uitgebracht door de prestigieuze PEW-Commission aan het Amerikaanse Congres. Op grond van decennia-lange ervaringen met de concentratie van intensieve bio-industrieën, concludeerde de PEW-commission dat zowel de

7. Aan te dringen bij de wetgever op het terugdringen van het antibioticagebruik in de intensieve veehouderij. Het preventief toedienen van antibiotica dient te worden verboden, gelet op de gevaren die daaraan kleven voor de volksgezondheid en voedselveiligheid.

8. De wetgever te vragen zodanige eisen te stellen aan de huisvesting van dieren in de intensieve veehouderij dat hun bewegingsruimte wordt vergroot en natuurlijk gedrag mogelijk wordt. Hierdoor verbetert hun conditie en wordt preventief antibioticagebruik overbodig.

9. Uw rol als bevoegd gezag op grond van de Natuurbeschermingswet serieus te nemen en verleende milieuvergunningen (zowel nieuwe als revisievergunningen) standaard te toetsen aan de gevolgen voor het nabijgelegen habitat- of natuurbeschermingswetgebied, en bij normoverschrijdende depositie de vergunning niet te verlenen.

10. Te voorkomen dat in de al zwaar met ammoniak belaste regio's het aantal dieren verder toeneemt. Emissie-arme stalsystemen dienen voor reductie van uitstoot te worden aangewend en niet om meer dieren te gaan houden.

11. Een duurzame, grondgebonden en diervriendelijke landbouw na te streven die past in het Brabantse landschap.

(Bron: De Volkskrant, 14-3-'09, Dorien Pessers, hoogleraar rechtstheorie, Hugues

Bijlage 4: Advies SER Brabant

Advies

**Omslag Brabantse agrosector;
naar een versnellingsagenda**

**Unaniem vastgesteld door SER Brabant
op 27 mei 2010**

2. Actuele overheidsvisies

Europees landbouwbeleid

De wereldmarkt en het Europese landbouwbeleid zijn voor een groot deel bepalend voor het ontwikkelingsperspectief van de sector. Ten aanzien van het Europese landbouwbeleid is het belang om vast te stellen dat de positie van de landbouw na 2013 meer en meer beoordeeld zal worden op haar bijdrage aan maatschappelijke doelen en het halen van milieunormen. In het kader van die ontwikkeling zullen functies als natuurbeheer, landschapsbeheer, recreatie en energieopwekking mede hun stempel gaan drukken op het gebruik en de inrichting. De productie van primaire landbouwproducten, zoals vlees en eieren, maken deel uit van een innovatieve keten met retailers, consumers, innovatie, research en finance.

Nationaal en provinciaal beleid

In Nederland en ook op provinciaal niveau klinkt dit denken sterk door in de actuele beleidsstukken. Dit vanuit het besef dat de land- en tuinbouw in Noord-Brabant in een belangrijke transitiefase zit en dat – mede als gevolg daarvan – het Brabantse landelijke gebied in snel tempo verandert. Volgens de actuele ruimtelijke structuurvisie van de provincie Noord-Brabant¹ zijn twee verschillende ontwikkelingsrichtingen te onderscheiden.

De eerste is de ontwikkeling van een gebiedseconomie met een verdergaande menging van functies en verbreding van agrarische activiteiten met streekproducten, zorgverblijven, recreatief verblijf en landschapsbeheer. Deze ontwikkeling sluit aan de op de toenemende vragen vanuit de samenleving (de stad) om het buitengebied meer te kunnen gebruiken voor andere functies. Maar ook bij de behoefte aan het behoud van voorzieningen die belangrijk zijn voor de leefbaarheid van het landelijk gebied voor haar bewoners. Een tweede ontwikkelingsrichting in het landelijk gebied wordt gekenmerkt door een toenemende specialisatie met schaalvergroting van de landbouw. Dat doet zich in Noord-Brabant vooral voor bij glastuinbouw, intensieve veehouderij, rundveehouderij, akkerbouw, vollegronds tuinbouw en boomteelt. Het wordt steeds lastiger om deze twee ontwikkelingen in het landelijke gebied met elkaar te combineren. Dit leidt tot confrontaties tussen ontwikkelingen onderling en tussen de grootschaligheid en het fijnmazige en afwisselende landelijk gebied van Noord-Brabant. Bovendien wordt de landbouw geconfronteerd met steeds stringenter regelgeving en maatschappelijke wensen op het gebied van milieu, dierenwelzijn en volksgezondheid. Door de inwerkingtreding van wetgeving op het gebied van huisvesting van dieren is de verwachting dat een aanzienlijk deel van de bestaande veehouderijbedrijven de bedrijfsvoering zal beëindigen. Vooral in een sterk verweven landelijk en stedelijk gebied als Noord-Brabant is dit voor de landbouw een belangrijk gegeven. De opgave is om de ontwikkelingen in het landelijke gebied zodanig vorm te geven dat er sprake is van een duurzaam en vitaal platteland (aldus de provinciale Structuurvisie RO).

Voorgaande beschouwingen zijn nog niet vertaald in concreet beleid. De actuele beleidskeuzes van GS worden sterk gedomineerd door de problematiek van de intensieve veehouderij:

- de afwaartse beweging van de intensieve veehouderij van woon- en natuurgebieden
- het realiseren van een goed en veilig woon- en leefklimaat
- het terugdringen van de emissies van ammoniak, fijnstof en geur
- het verdergaand verduurzamen van de landbouw als geheel en van de intensieve veehouderij in het bijzonder
- het daartoe ruimte bieden aan de intensieve veehouderij op goede locaties in het verwevingsgebied en de landbouwonwikkelingsgebieden

SER Brabant stelt op grond van het voorgaande vast dat de (provinciale) overheid zich zeer goed bewust is van de ontwikkelingskeuzes die, gezien de autonome ontwikkelingen in de landbouwsector moeten worden gemaakt. Men blijft echter steken in het beheersbaar houden van de actuele problematiek rond de intensieve veehouderij, waardoor de bredere transitieagenda niet echt aan de orde komt. Kennelijk heeft het in de afgelopen jaren gevoerde reconstructiebeleid daarvoor een onvoldoende basis kunnen scheppen.

¹ Structuurvisie Ruimtelijk Ontwikkeling, provincie Noord-Brabant 2010

3.2 Agro & Co 'Visie AgroFood Brabant 2020'

Ontwikkelingsmaatschappij Agro & Co (aandeelhouders: ZLTO, Rabobank, Provincie Noord-Brabant) heeft in opdracht van de provincie een visie ontwikkeld op de toekomst van de agro- en foodsector. Wij achten deze visie van groot belang, omdat mag worden aangenomen dat deze in sterke mate is gebaseerd op de actuele visies en inzichten in het bredere Brabantse agrofoodcomplex.

De visie van Agro & Co is gebaseerd op een Streefbeeld 2020 en een op basis daarvan te ontwikkelen Vernieuwingsagenda Agro Food, waarvan de noodzaak vaststaat op basis van de volgende waarnemingen:

- Toegevoegde waarde ontwikkeling blijft achter en is onevenwichtig verdeeld
- Conjuncturele stabiliteit kwetsbaarder dan gedacht
- MRSA + uitbraak Q-koorts: volksgezondheid in het geding!
- R&D intensiteit relatief laag
- Conditie voor innovatie zijn ongunstig (investeringsparadox)
- Verduurzamingopgave vraagt leidende rol land- en tuinbouw
- Betekenis agrocomplex onderbelicht

Het Streefbeeld 2020 luidt in steekwoorden als volgt:

- Naar een op markt- en maatschappij gerichte sector
- Duurzaamheid, gezondheid en technologie zijn de centrale verbanden
- Waardecreatie wordt het leidende business principe
- Onderscheidend vermogen door diversificatie, maatwerkproductie, productdifferentiatie en specialisatie
- Ontschotting van de velden agro-food-health-farma
- Positionering in Noordwest-Europese 'thuismarkt'
- Slimme verbanden realiseren in Brabant: bijv. Agro, Food en Hightech Systems (Brainport)

Naast een inhoudelijke visie op de 'nieuwe verbanden' voor de toekomst wordt in de visie van Agro & Co veel aandacht besteed aan de proceskant, dus de vraag hoe het keuzeprocess in het kader van de vernieuwingsagenda moet worden georganiseerd. Geschetst wordt dat de vernieuwingsagenda al op een aantal gebieden in gang is gezet, waarbij een vijftal concrete voorbeelden wordt genoemd:

- 1)
- 2) Differentiatie mainstream agrofood producten (voorbeelden: merkmelk Friesland/Campina; beter-leven-varkensvlees Albert Heijn/Vion Food Group, Volwaard kip, Rondeel-huisvestingsconcept pluimvee)
- 3) Nieuw niches: Real food (= beter eten)
- 4) Food, health, lifesciences (vb: Fhealinc, Kenniscentrum Obesitas, Brabant Life Sciences Seed Capital Fund)
- 5) Valorisatie Biomassa (vb. Biogas Brabant, Bio-polymeren)
- 6) Verduurzaming agrofood productiesysteem (2x meer met 2x minder)

5. Advies

SER Brabant adviseert op korte termijn initiatief te nemen in de richting van een versnellingsagenda voor de omslag van de agrosector. Er moet niet worden gewacht op het rijk, maar Brabant zou de ambitie moeten hebben om voorbeeldregio te zijn door gericht te gaan werken aan een omslag op basis van eigen kracht en innovatiekracht. Laat Brabant koploper zijn. De provincie is goed in staat om in dit proces de regie te nemen.

Instelling topcommissie

Omdat het hier gaat om een complex en zeer belangrijk vraagstuk van nationale importantie adviseert de SER een **topcommissie** in te stellen onder voorzitterschap van een landelijk boegbeeld. Voor het overige zou het een echte Brabantse commissie, met expertise uit de diverse relevante disciplines. In de commissie hoort allereerst de discipline (landbouw)economie stevig vertegenwoordigd te zijn. Het gaat immers om een sector met substantiële betekenis voor de Brabantse economie. Wij denken zowel aan wetenschappelijke expertise als deskundigheid uit het bedrijfsleven. Onder verwijzing naar onze eerdere opmerkingen, acht SER Brabant het essentieel dat de aspecten volksgezondheid en dierenwelzijn prominent zijn vertegenwoordigd in deze commissie, alsook deskundigheid uit de hoek van natuur en landschap.

Taakopdracht

Belangrijkste taakopdracht voor de commissie is om aan te geven hoe de toekomst er uitziet voor de intensieve veehouderij in Brabant binnen het bredere ontwikkelingsperspectief van de agrofoodsector. Hoe en op welke schaal kan de sector zich duurzaam en binnen de actuele kaders van de volksgezondheid en dierenwelzijn ontwikkelen? Hoe kunnen de transitiepaden richting duurzaamheid en marktgerichtheid worden ontwikkeld, welke eisen stelt dat aan flankerend overheidsbeleid? Deze commissie zet dus de lijnen uit voor de versnelde transitieagenda en zowel overheid (rijk, provincie) als het landbouwbedrijfsleven en de andere stakeholders spreken vooraf de intentie uit het advies van deze commissie te aanvaarden als het uitgangspunt voor hun verdere inzet. De commissie krijgt ruime bevoegdheden, men kan bijvoorbeeld met aanpassingsvoorstellen komen voor de verdere uitwerking van het reconstructiebeleid als daarvoor aanleiding mocht blijken te bestaan.

Tijdpad

Gezien de urgentie en de maatschappelijke en politieke druk is snelheid van handelen geboden. Streven zou moeten zijn dat er voor het eind van 2010 een richtinggevend en maatschappelijk en politiek gedragen advies ligt.

Tot slot: agrotafel CdK

Naar verluidt is de Commissaris van de Koningin voornemens om in het kader van zijn inwerkprogramma een 'agrotafel' te organiseren. Mogelijk is dat een zeer geschikt momentum voor het uitzetten van de eerste lijnen en kan aldaar reeds gekomen worden tot het aanwijzen van 'boegbeelden' en expertise uit de andere disciplines voor de in te stellen topcommissie. Gezien de urgentie dringen wij aan op spoed bij het organiseren van deze agrotafel.

Bijlage 5: 'Al het vlees duurzaam', advies commissie Van Doorn

Commissie-Van Doorn

Al het vlees duurzaam

De doorbraak naar een gezonde, veilige en gewaardeerde veehouderij in 2020

DUURZAAM
2020
AL HET VLEES

KERN VAN HET BETOOG

Nog dagelijks vormt vlees voor veel mensen een wezenlijk bestanddeel van de hoofdmaaltijd.

Maar die behoefte is al lang niet meer vrijblijvend. Aan de beschikbaarheid van vlees worden steeds meer condities gesteld.

De maatschappelijke waardering voor vlees staat sterk onder druk. Want behalve dat het lekker moet zijn, verlangen we tegenwoordig ook dat de route van stal naar mond veilig is (geen nadelige gezondheidseffecten). We vullen het eisenpakket verder aan met de wens dat het zijn herkomst heeft in een omgeving die dieren in hun waarde laat.

Productie met respect voor het dier, noemen we dat. En als dan ook het milieu en onze directe leefomgeving er niet door worden verstoord, dan zijn we bereid de veehouder op zijn toegevoegde waarde te beoordelen.

Tot zover de theorie; de praktijk blijkt – zoals zo vaak – weerbarstiger. De stap naar duurzaam en diervriendelijk is moeilijker te zetten dan velen denken, zeker als het doel is een hele sector tot verandering aan te zetten. Het realiseren van de condities waaronder een veehouder op maatschappelijk geaccepteerde manier zijn dieren houdt, vereist een omslag of, sterker geformuleerd, een doorbraak. En niet alleen in de veehouderij, maar in de gehele samenleving.

Dit inzicht brengt met zich mee dat de invulling van zo'n zorgvuldige veehouderij veel meer omvat dan louter het vaststellen van aantallen dieren. Door nu enkel en alleen aan te sturen op een (forse) inkringing van de veestapel ontnemen je de primaire producent binnen de huidige marktverhoudingen elk toekomstperspectief. Een substantiële groep boeren zal niet meer tot een rendabele bedrijfsvoering in staat zijn. Met een koude sanering tot gevolg. Wij vinden dat een onverstandige weg.

Verlangen koerswijziging

Als vervolg op het maatschappelijk debat over de omvang en de werkwijze van de veehouderij in Brabant riep Gedeputeerde Staten in december 2010 de Commissie-Van Doorn (eerder aangeduid als de Topcommissie) in het leven. Ze kreeg de opdracht zich 'vanuit de context van de gehele agrofoodsector te buigen over de verduurzaming van de gangbare veehouderij in Brabant'. De bevindingen van de commissie moesten uitmonden in een versnellingsagenda voor de veehouderij, die concreet aangeeft hoe de sector zich de komende jaren duurzaam dient te ontwikkelen.

De leden voerden in de eerste maanden van 2011 indringende gesprekken met vertegenwoordigers uit de gehele agrofoodsector, belangenbehartigingsorganisaties en de Brabantse gemeenschap. Daaruit kwam niet alleen een beeld naar

voren dat de huidige impasse in het debat bevestigde, maar ook het verlangen om tot een koerswijziging te komen die niet één, maar alle partijen vertrouwen in de toekomst biedt.

Ketenbrede aanpak

Het leek de commissie weinig zinvol opnieuw het wiel uit te vinden. Gezien de grote variëteit aan lopende initiatieven, uitgevoerd door gezelschappen van steeds wisselende samenstelling, is het vruchtbaarder deze bestaande afspraken en (deel) convenant een kader te bieden dat alle partijen bindt. De samenhang die daaruit ontstaat helpt het proces naar 'Al het vlees duurzaam' te versnellen. Het kan dus zijn dat bepaalde voorstellen die door de commissie naar voren worden gebracht inhoudelijk niet als nieuw voorkomen; bedenk dan dat de vorm waarin het geheel is gegoten de doorbraak zal opleveren.

Een ding werd de commissie duidelijk; alle belanghebbenden – dus alle partijen van 'grond tot mond' – hebben behoefte aan een visie, een route gekoppeld aan een perspectiefrijk einddoel dat zoveel mogelijk recht doet aan de belangen van alle **stakeholders**. Een absolute voorwaarde om die gewenste eindhalte (2020: alleen nog duurzaam vlees in de winkelschappen) te bereiken is dat de gehele voedselkolom in beweging komt.

DE TRANSITIE VOLTTOOID | 2020

'Al het vlees duurzaam' schetst een toekomstbeeld. Een realiteit die nog ver weg ligt van de werkelijkheid van 2011. Om de reikwijdte te schetsen van een volledige transitie naar duurzaam vlees dat zijn oorsprong vindt in de verbinding 'zorgvuldig intensief', is het verhelderend een kijkje te nemen in het jaar 2020 en van daaruit terug te kijken.

Geen enkele supermarkt verkoopt in 2020 nog traditioneel vlees. Er ligt enkel duurzaam vlees. Het ken zijn dat de ene supermarkt de overstap – om legitieme redenen – pas op het laatste moment heeft gemaakt; andere retailers hebben al maanden eerder, mogelijk zelfs jaren, het niet-duurzame vlees de deur uitgegaan.

Stimulans

Dat inruilproces verliep eigenlijk redelijk soepel. Niet alleen was er naarmate de datum van 1-1-2020 naderde binnen de keten nauwelijks nog ruimte voor andersoortig vlees, vooral de positieve reacties vanuit de markt vormden voor alle belanghebbenden een stimulans het in 2012 ingeslagen pad te vervolgen. Een ruime meerderheid van de consument gaf al snel aan niets anders meer te willen dan duurzaam vlees. Zeker toen het ook nog eens tegen een aanvaardbare prijs kon worden aangeboden.

HET KEERPUNT | 2011

Het einddoel 'Al het vlees duurzaam in 2020' is ambitieus, maar in de ogen van de commissie ook realistisch, en bovenal onvermijdelijk. Gezien de aanhoudende trend in het maatschappelijk debat om gedurende het productieproces van ons voedsel nadrukkelijker aandacht te geven aan dierenwelzijn, leefbaarheid in het landelijk gebied en de volksgezondheid, is er nu een uitgelezen kans de bakens definitief te verzetten.

Sector, politiek en samenleving worstelen al te lang met het onderwerp. Het is als een zure appel waar men niet doorheen wil bijten. Er is het gevoel dat het anders moet en het terechte vermoeden dat een ommekeer voor veel partijen ingrijpend zal zijn. Maar uit vrees voor bovenmatige weerstand, met voor bestuurders (bij zowel overheid, bedrijfsleven als maatschappelijke organisaties) een groot afbreukrisico, is te vaak gevluht in het omarmen van de oplossingen die aan de kern van de problematiek voorbij gaan.

Overlevingsdrang

De verantwoordelijkheid voor de ommekeer is te vaak bij één partij neergelegd: de primaire producent, ofwel de intensieve veehouderij. Als de varkenshouder, gesitueerd aan het begin van de vleesketen, maar in een (ogenschijnlijk) duurzaam keurslijf werd geperst, dan zouden de weldadige effecten ervan vanzelf coörsijpelen naar de andere ketenspelers en uiteindelijk naar de consument.

Achteraf bezien heeft deze benadering contraproductief gewerkt. Als gevolg van aanhoudend afgedwongen kostenefficiëntie door partijen verderop in de keten heeft de primaire producent om te overleven al generaties slechts de beschikking over nog maar één instrument: volumegroei. Alleen door meer dieren te houden, de productiviteit binnen het bedrijf op te voeren en meer te verkopen kan hij in zijn bestaan blijven voorzien. Het is balanceren op een dun koord, waarbij onvoorziene invloeden van buitenaf (varkenspest, Q-koorts, vogelgriep, dioxinevervuiling, beperkende bestuurlijke maatregelen) de definitieve nekslag kunnen toebrengen.

Dit wankel evenwicht heeft de afgelopen decennia veel boeren noodgedwongen doen besluiten te stoppen met hun bedrijf. De overgebleven groep werkt onder dezelfde voorwaarden door, wat betekent dat zij uit oogpunt van efficiency nog sterker moet groeien (schaalvergroting). Binnen zo'n klimaat is weinig ruimte voor flexibiliteit, creativiteit en innovatie. Alle energie gaat op aan overleven.

Qua aantallen dieren komt dat neer op:

	Zorgvuldige Veehouderij met 4 vak (volwaardige arbeidskracht)	300 nge* standaard (1,5 ha)	MER-grens (2011)
Varkenshouderij ■ vleesvarkens ■ zeugen ■ gesloten bedrijf (vleesvarkens + zeugen)	6.700 1.000 3.200 + 450	7.500 1.200 3.800 + 600	2.000 750 geen gegevens beschikbaar
Pluimveehouderij ■ vleeskuikens ■ eieren	240.000 125.000	220.000 120.000	60.000 45.000
Geitenhouderij ■ melkgeiten	1.600	2.500	1.200
Rundveehouderij ■ vleeskalveren ■ melkkoeien	1.700 320	2.500 250	1.200 200

*nge = Nederlandse grootte-eenheden (nge) is een reële economische maatstaf, gebaseerd op het brutostandaardsaldo (opbrengsten minus bepaalde specifieke kosten). Het is een maat waarmee de economische omvang van agrarische activiteiten wordt weergegeven.

Een modaal, duurzaam bedrijf kan dus worden gerealiseerd rond de 300 nge-norm. De actuele MER-grens biedt de zekerheid dat elk plan voor de ontwikkeling van een modaal duurzaam bedrijf een publieke toets ondergaat. Vooralsnog vormt de 1,5 ha-grens geen belemmering.

Op termijn kan wellicht meer ruimte worden geboden als dat in een zorgvuldige veehouderij verantwoord kan worden uitgewerkt (via GMP's, ketenkwaliteitssys-temen en periodieke controles).

DE MAATREGELEN EN DE UITVOERING | 2012 – 2020

De commissie heeft de overtuiging dat 'zorgvuldig intensief' burger en boer weer met elkaar kan verenigen. 'Al het vlees duurzaam in 2020' vormt het breekijzer om dat te bewerkstelligen. Zonder druk van buitenaf komt die transitie niet tot stand. Maar tegelijkertijd is er alleen kans op succes wanneer alle belanghebbenden (bedrijfsleven, overheid, politiek, samenleving) investeren in betrokkenheid. Motivatie van binnenuit versoepelt het proces.

Nationale benadering

De keuze voor duurzaamheid kan alleen slagen bij een nationale aanpak.

De problematiek van de intensieve veehouderij en de gewenste verduurzaming ervan overstijgen provinciale grenzen. Bovendien dringt de tijd. Want op dit moment al is duurzaamheid voor de agrofoodketen de enig overgebleven troef om:

- internationaal onderscheidend en van daaruit concurrerend te zijn;
- maatschappelijk draagvlak te behouden.

De transitie naar een duurzame veehouderij is een complexe operatie. Om de overgang niet op voorhand te laten mislukken zijn er dan ook vier basiswaarden waaraan tegelijkertijd moet worden voldaan om de route naar 2020 succesvol in te kunnen zetten:

1 Terugbrengen van de geloofwaardigheid.

De geloofwaardigheid van de voedselketen wordt geschaad door een aanheenschakeling van calamiteiten. Sommige zaken moeten simpelweg anders, excessen [preventief antibioticagebruik, milieuoverlast] mogen niet meer voorkomen. Alleen geloofwaardigheid leidt uiteindelijk tot herwonnen vertrouwen;

2 Werken aan structureel nieuwe verhoudingen binnen de voedselketen.

De voedselketen breekt met vrijblijvendheid en opportunistisch free rider-gedrag. Iedere partij neemt haar verantwoordelijkheid. Afspraken in de keten worden vastgelegd in ketenkwaliteitssystemen; de overheid borgt die systemen. Dit vraagt dat iedereen in de keten tegelijk gaat bewegen op basis van niet-vrijblijvende afspraken;

Als eerste stap op weg naar een systeem van *Good Management Practice* in de veehouderij komt per 1 januari 2012 aan het preventief gebruik van antibiotica een einde. Dieren krijgen alleen nog antibiotica toegediend als ze ziek zijn.

Om dierenleed te beperken is koppelbehandeling vanaf 1 januari 2013 alleen nog toegestaan als de ziekte in het koppel is aangetoond, en er een gevoeligheidsbepaling is uitgevoerd. De behandeling met antibiotica in koppels wordt centraal geregistreerd en uitgevoerd volgens een vastgelegd protocol. Daardoor is de keuze van het juiste antibioticum, als ook duur en dosering van het gebruik ervan, gegarandeerd.

Op 1 januari 2012 levert de overheid een zwarte lijst, met daarop antibiotica die vanaf die datum niet meer in de veehouderij mogen worden gebruikt:

- in eerste instantie de derde en vierde generatie cephalosporinen; op termijn moet overwogen worden alle bèta-lactamassen op de zwarte lijst te zetten;
- alle antibiotica die resistenties opwekken die makkelijk overgaan op mensen (aminoglycosiden, fluorchinolonen);
- alle bestaande antibiotica die momenteel als laatste keus beschikbaar zijn voor mensen (uitsluitend reserveren voor humaan gebruik);
- alle nieuwe antibiotica (uitsluitend reserveren voor humaan gebruik).

De overheid garandeert een actieve naleving van de regels. Dat betekent nog nadrukkelijker actie ondernemen tegen veelvoorschrijvers en veelgebruikers.

De sancties voor veelgebruikers (veehouders) zijn vastgelegd in het ketenkwaliteits-systeem en lopen uiteen van het opstellen van een verbeterplan, via verplichte begeleiding tot (tijdelijke) uitsluiting van levering in de keten.

De sancties tegen veelvoorschrijvers (dierenartsen) winnen met name aan gewicht wanneer in het tuchtrecht, veel sterker dan nu het geval is, een direct corrigerende werking uitgaat van zowel de reactietijd (sneller) als van de strafmaat (hoger). Uiteindelijk is in het ketenkwaliteits-systeem alleen plaats voor dierenartsen van onbesproken gedrag.

Enkele logische vervolgacties opgeroepen door het drukpunt “veehouderij antibioticagezond” (als voorbeeld van hoe de Commissie-Van Doorn meent via een gerichte drukpuntenstrategie versnelling te kunnen afdwingen).

- Het drastisch terugdringen van antibiotica heeft binnen de veehouderij een andere benadering van dieren (diergezondheidsmanagement) tot gevolg. Individuele behandeling neemt de plaats in van een generieke aanpak, het dier staat centraal;
- Om dat te bereiken zal de boer zijn vakmanschap op dit specifieke punt moeten versterken en onderhouden;
- Tegelijkertijd geven de reguliere erfbetreders (voerleverancier, financieel adviseur, dierenarts) de veehouder eenduidige, op elkaar afgestemde adviezen. Ook hier is het noodzakelijk kennis voortdurend te onderhouden en te verdiepen;
- De dierenarts meet zich een proactieve en onafhankelijke rol ten opzichte van de veehouder aan. Hij trekt daarbij samen op met zijn collega's uit de humane gezondheidszorg, vanuit de intentie de huidige curatieve gezondheidszorg te vervangen door een meer publieke gezondheidszorg. Dierenarts en huisarts treden gezamenlijk op als regisseur in volksgezondheid, dierenwelzijn, diergezondheid en voedselveiligheid (One Health);
- Met het uitvoeren van deze maatschappelijk taken verdient de dierenarts zijn brood. In een nieuw verdienmodel is de dierenarts voor zijn inkomen niet meer afhankelijk van de verkoop van medicijnen.

b) sluitende melding zoönosen

De context waarbinnen veehouders verdenkingen van dierziektes, met name zoönosen (van dier op mens overdraagbare ziektes), op hun bedrijf signaleren en vervolgens moeten melden dient menselijker te worden. Tot op heden zijn de gevolgen van zo'n melding hoofdzakelijk voor rekening van de veehouder. Wanneer zijn bedrijf wordt geruimd is er enige mate van financiële compensatie, echter zijn broodwinning wordt in een kort tijdsbestek fundamenteel op de proef gesteld. Met een dergelijke acute dreiging in het achterhoofd verdwijnt elke meldingsprikkel.

Van die situatie moeten we af. De transitie naar een zorgvuldige veehouderij biedt daartoe de uitweg, maar ook hier geldt dat realisme het uitgangspunt dient te zijn. Ook binnen een duurzame bedrijfsvoering vallen uitbraken van dierziektes niet 100 procent uit te sluiten. Maar wat wrang zou zijn is dat het risico van zulke calamiteiten geheel bij de veehouder wordt gelegd.

Door je als samenleving nadrukkelijk te verbinden met een zorgvuldige veehouderij wordt enige mate van gedeeld risico geaccepteerd. Het aanvaarden van een dergelijk risico vindt zijn weerslag in een publiek fonds waarop veehouders een beroep kunnen doen; niet waar het bedrijfsgebonden dierziektes betreft (die regelmatig voorkomen, maar niet bestrijdingsplichtig zijn), maar juist voor zoönosen en andere dierziektes met een potentieel grote maatschappelijke impact. Het afdekken van bedrijfseconomische risico's maakt het voor de veehouder minder bedreigend om verdenkingen van dergelijke dierziektes op zijn eigen bedrijf te melden. Tegelijkertijd dient een sluitend beheerssysteem m.b.t. zoönosen en de daarbij behorende sancties te worden vastgelegd in het ketenkwaliteitsstelsel.

gespecialiseerde mestverwerkers. De ervaring leert echter dat dergelijke verwerkers alleen in de markt kunnen overleven wanneer zij zich verzekerd weten van constante mestaanvoer. Voor veehouders brengt dit de verplichting met zich mee dat ze hun mest aan een professionele mestverwerker leveren.

De systematiek van verplichte levering biedt ook soelaas voor de naar verwachting vele veehouders die niet in staat zijn op het eigen erf de mineralenbalans op orde te krijgen. Die balans is volgens bestaande wetgeving al vereist en heeft tot doel overbemesting te voorkomen. Indien de veehouder zijn mest niet verantwoord kan afzetten, dan wel (laten) verwerken, zal hij zijn veestapel qua omvang moeten reduceren. Verwerking van overschotten bij gespecialiseerde mestverwerkers brengt de mineralenbalans op orde en haalt voor de veehouder de dreiging van gedwongen inkrimping weg.

De uit de gespecialiseerde mestverwerking opnieuw beschikbaar gekomen fosfaat wordt afgezet in de mengvoer-, kunstmest- en chemische industrie. Alleen met zo'n vraaggerichte mineralenafzet is een rendabele kringloop haalbaar. De provincie Noord-Brabant kan dit proces stimuleren met het aanwijzen van mogelijke mestopwerkingslocaties.

4 Voedselkolom garandeert dierenwelzijn

start: 1 januari 2012

In een duurzame bedrijfsvoering waar het productieproces de maatschappelijke waardering voor het eindproduct bepaalt, staat het dier centraal. De mate waarin dieren hun omgeving als belastend of plezierig ervaren is bepalend voor het welzijn

van het dier. Of het dier het naar zijn zin heeft is vooral af te meten aan zijn gedrag, en veel minder aan parameters zoals de afmeting en inrichting van zijn hok.

Ook binnen de Europese Unie verschuiven de richtlijnen voor dierenwelzijn van middelvoorschriften (hok) naar doelvoorschriften (dier). Daarmee wordt de bedrijfsvoering van de veehouder bepalend voor het welzijn van het dier. De Europese *Welfare Quality*-systematiek werkt momenteel duidelijk meetbare kenmerken uit, die de veehouder kan opnemen in een dierzorgplan. Een uitgeschreven dierzorgplan maakt de bedrijfsvoering voor de buitenwacht helder en controleerbaar, en vindt vóór 1 januari 2020 als *Good Management Practice* zijn weg naar het ketenkwaliteitssysteem.

5 Verbond van Den Bosch: de retail als koploper

per 1 september 2011

In het traject naar 'Al het vlees duurzaam in 2020' is een cruciale rol weggelegd voor de retail, zowel voor de supermarkt als de foodservice. Zij zijn de ketenpartij die als enige direct contact onderhoudt met de consument, de uiteindelijke koper van vleesproducten voortgekomen uit een zorgvuldige veehouderij.

Allereerst moet het streven er op gericht zijn dat op 1 januari 2013 uitsluitend nog antibioticagezond vlees in de schappen ligt. In deze benadering zet de retail de eerste stap, daar waar de verduurzamingsvoorstellen tot op heden het initiatief bij de primaire sector legden. De retail treedt voortaan op als ketenverantwoordelijke, garandeert een basisoniveau op het gebied van duurzaam vlees en heeft de vrijheid dat niveau op eigen initiatief te verhogen.

Nieuwe maatregelen die voortvloeien uit het transitieproces kunnen tot 2020 het naleven van een bovenwettelijke norm verlangen. Zo kan de rijksoverheid beginnen met het streng controleren van hen die niet aan de bovenwettelijke norm willen voldoen. Een mogelijke restgroep van **free riders** kan publieke vastlegging van bovenwettelijke afspraken noodzakelijk maken. Daarvoor is ruimte.

De rijksoverheid kan ondernemingen verplichtingen opleggen die private partijen vanwege mededingingsaspecten niet voor zichzelf kunnen afspreken. Als dezelfde overheid via een inhoudelijke en beargumenteerde onderbouwing het maatschappelijke belang van de verplichtingen aantoont, dan kan publieke normstelling worden afgedwongen. Een dergelijke route biedt overheden de juridische basis om regels goed te handhaven.

Overigens vormt enkel de zegen van de overheid een te smal fundament als private partijen vragen hun afspraken tot publieke norm te promoveren. Voor het verkrijgen van voldoende legitimiteit moeten gemaakte afspraken worden gedragen door een representatieve en evenwichtig vertegenwoordigde beroepsgroep en vertegenwoordiging van andere belanghebbenden. Ook om deze reden is het Verbond van Den Bosch onmisbaar voor de doorbraak naar een zorgvuldige veehouderij en de beschikbaarheid van enkel duurzaam vlees in 2020.

7 Klokkenluidersregeling

per 1 januari 2012

Wil je de betrokken spelers in het transitieproces scherp houden, dan biedt een klokkenluidersregeling soelaas. Een loket waar personen (al dan niet anoniem) misstanden kunnen melden, voorkomt dat ongewenste zaken onder het tapijt worden geveegd en waarborgt het algemeen belang achter het transitieproces. Een klokkenluidersregeling moet in elk geval beschikbaar zijn

voor een cruciale handhavingsorganisatie als de nVWA, maar ook voor veehouders en dierenartsen. Elke overheid kan het loket faciliteren waar klokkenluiders hun klacht kwijt kunnen.

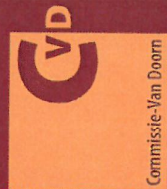
8 Borging op lokaal niveau

per 1 januari 2014

Een afgewogen systeem van **checks and balances** waarborgt het maatschappelijk draagvlak voor het transitieproces. Periodieke en onderlinge visitaties door gemeenten passen daarin. De provincie Noord-Brabant faciliteert vóór de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 niet-vrijblijvende visitaties die resulteren in een gemeentelijke verantwoording over het gevoerde beleid t.a.v. de inpassing van de zorgvuldige veehouderij in het landelijk gebied. Deze verantwoording heeft elke vier jaar plaats, zes maanden voor de gemeenteraadsverkiezingen en minimaal tot 2022.

De provincie creëert niet alleen de omstandigheden voor de visitaties maar ziet tevens toe op de uitvoering. De visitatiecommissies maken gebruik van een gecombineerde inzet van deskundigen (afkomstig uit het omvangrijke provinciale netwerk, wat een minimumwaarde aan objectiviteit garandeert), interview door collega-gemeenten, en de inbreng van de eigen burgers. Met betrekking tot die laatste groep gebruiken de commissies opiniepeilingen voor een representatief beeld van burgers over het lokale inpassingsbeleid.

De verantwoording richt zich niet zozeer op het verlenen van individuele vergunningen en de uitbreiding van specifieke stallen, maar op het geheel van verleende vergunningen en het effect daarvan op het buitengebied. Zij blikt terug en kijkt vooruit. De voortgang van het proces staat voorop, waarbij zo nodig aanpassingen worden doorgevoerd maar het einddoel niet ter discussie staat.

Transitieagenda

- 1 Integraal ketenkwaliteitssysteem
start: 1 januari 2012
- 2 Voedselkolom garandeert
volksgezondheid
per 1 januari 2012
- 3 Voedselkolom sluit kringlopen
start: 1 januari 2012
- 4 Voedselkolom garandeert
dierenwelzijn
start: 1 januari 2012
- 5 Verbond van Den Bosch: de retail
als koploper
per 1 september 2011
- 6 Borging afspraken bant free riders uit
start: 1 januari 2012
- 7 Klokkenluidersregeling
per 1 januari 2012
- 8 Borging op lokaal niveau
per 1 januari 2014
- 9 Onafhankelijke regie 2012-2020
per 1 januari 2012

Bijlage 6: Akkoord Verbond van Den Bosch

Ondertekenaars Verbond van Den Bosch

Op 1 september 2011 zetten 27 partijen hun handtekening onder de voorstellen van de Commissie van Doorn. Daarmee sloten zij het Verbond van Den Bosch.

Het gaat om belangrijke spelers in de keten van vleesproductie, van supermarkten tot mengvoederleveranciers.

De volgende partners nemen samen met provincie Noord-Brabant deel in het Verbond van Den Bosch:

Jumbo Supermarkten	Deen Supermarkten	Plukon Royale
Albert Heijn	Dekamarkt	Nutreco
Plus Supermarkten	Dirk van den Broek	Agrifirm
C1000	Hoogvliet	De Heus Voeders
MCD Supermarkten	Jan Linders	LTO-Nederland
Sligro Food Group	Poiesz Supermarkten	ZLTO
Coop Supermarkten	Boni-Markten	NVV
Spar	VION Food Group	Brabants Landschap
Vomar	VanDrie Group	

Rol provincie

De provincie blijft haar rol in het Verbond van Den Bosch vervullen en heeft daarvoor de Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood opgesteld.

Februari 2014

Bijlage 7: Slotverklaring Brabantberaad

Slotverklaring Brabantberaad “zorgvuldige veehouderij”:

In Brabant zetten wij de standaard voor duurzaamheid, het Brabantse model. Wij willen in Brabant van industrial naar community farming; een situatie waarbij boeren en burgers de dragers van de voedselproductie, leefbaarheid, beleving en beheer van het landschap zijn. Deze transitie vraagt een belangrijke gedragsverandering van alle schakels van de keten en dus ook van de consument. Vanuit de gemeenschap, met burgers en bedrijven, werken we aan een integrale benadering van duurzame landbouw en gezonde voeding als ook “one health”. Wij verwachten dat het volume van de veestapel in Brabant verder zal dalen maar dat is geen garantie. Onze verwachting is reëel want er zijn inmiddels duidelijke “groeibegrenzers”: de brief van de staatsecretaris over mestverwerking, uitvoering Natura 2000 beleid en het drastisch terug brengen van antibiotica.

Het verleden trekt echter zijn sporen en leert ons allemaal dat we de verwachte ontwikkeling met een inzet van de overheid moeten borgen, door monitoren, jaarlijks bij elkaar te komen, het net ophalen en interventies voor te stellen. Brabant kent evident een aantal overbelaste situaties en gebieden. Het terugbrengen van die overbelasting willen wij realiseren door een systematische inzet van omgevingsdialoog, maatlat, wet- en regelgeving. Partijen zijn zich er van bewust dat we vanuit een enkelvoudig belang niet tot een oplossing komen.

Wij willen innovatie op bedrijfsniveau stimuleren zonder toename van de druk op gebiedsniveau. En wij willen toegevoegde waarde creëren door in te zetten op gedragsverandering van de consument.

Algemene uitgangspunten:

- De nieuwe denklijn geldt voor alle vormen van veehouderij.
- “Elke vergunning is een kans”
- Brabant zet de standaard voor de verduurzaming en vernieuwing van de veehouderij.
- Leidend bij het invoeren van de denklijn zijn gezondheid, de afspraken binnen het Verbond van Den Bosch en een integrale benadering van duurzame landbouw en gezonde voeding.
- Er wordt geïnvesteerd in duurzaamheid en innovatie en op termijn niet in administratieve systemen waarin het geld verdwijnt in rechten.

Conclusies van het Brabantberaad:

Denklijn:

1. De denklijn van GS “ontwikkelruimte moet je verdienen, is niet onbegrensd”, wordt door alle partijen onderschreven.
2. Partijen verbinden zich om de achterban tot medewerking aan de denklijn te bewegen en de transitie voortvarend op te pakken.
3. Bestaand beleid en regelgeving blijven gehandhaafd tot de nieuwe aanpak zich bewezen heeft en is ingevoerd.
4. De overheden verplichten zich om bij de nieuwe aanpak alles in het werk te stellen om snel en adequaat vergunningaanvragen af te wikkelen en regelgeving aan te passen.
5. Overheden en ketenpartners controleren en handhaven de gemaakte afspraken en vergunningen.

Bijlage 8: Juridisch kader burgerinitiatief

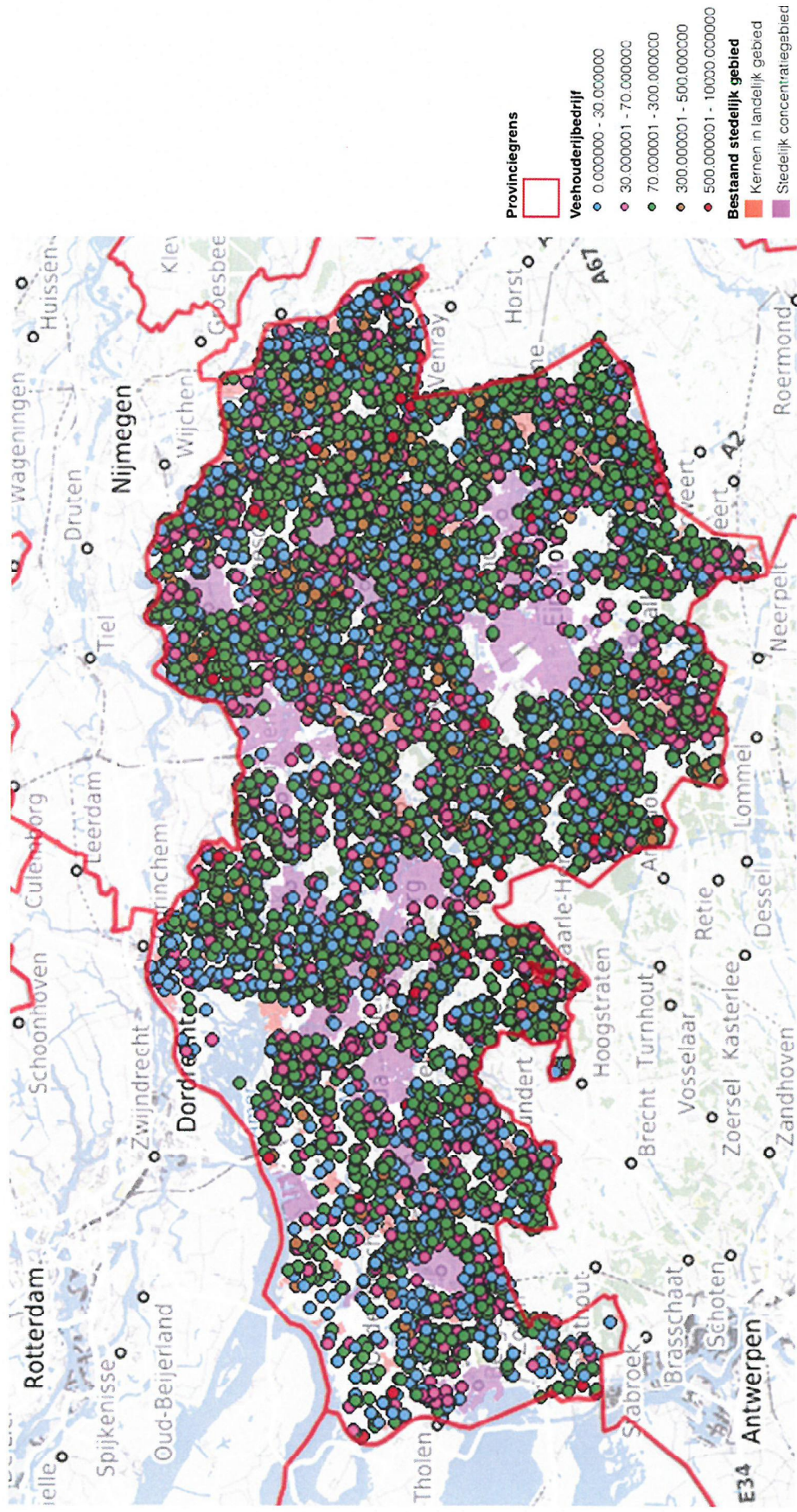
Juridisch kader burgerinitiatief

Artikel	Omschrijving	Vereisten	Actie van PS, GS of burger?
Art. 3 Verordening Burgerinitiatief jo. art. B2 Kieswet.	Verzoek tot plaatsing burgerinitiatief kan alleen door een initiatief- en kiesgerechtigde ingediend worden.	De initiatief- en kiesgerechtigde dient te voldoen aan onderstaande vereisten: a. Nederlandse nationaliteit bezitten; b. leeftijd van achttien jaar hebben bereikt; c. Ingezetenen van de betreffende provincie zijn.	Er is geen actie van PS of GS vereist. Doorgaans voldoet de burger aan de gestelde vereisten.
Art. 5, eerste lid, Verordening Burgerinitiatief.	Verzoek tot plaatsing van een burgerinitiatief geschiedt door middel van een schriftelijk verzoek aan de voorzitter van PS. De initiatiefnemer kan bij de griffie een formulier krijgen en deze dient bij hetzelfde cluster ingeleverd te worden.	Schriftelijk verzoek aan de voorzitter van PS. De griffie verstrekt een aanmeldingsformulier en deze dient daar ingediend te worden.	Er is geen actie van PS of GS vereist. De burger moet een verzoekschrift opstellen. De vereisten waaraan dit verzoek moet voldoen, worden hieronder behandeld.
Art. 5, tweede lid, Verordening Burgerinitiatief.	Vereisten waaraan een verzoekschrift inzake een burgerinitiatief aan moet voldoen.	Het verzoekschrift bevat ten minste: a. een nauwkeurige omschrijving van het burgerinitiatief; b. een toelichting op het burgerinitiatief; c. de achternaam, de voornamen, het adres, de geboortedatum en de handtekening van de	Er is geen actie van PS of GS vereist. De burger kan bij de griffie van de provincie Noord- Brabant een formulier verkrijgen en dit formulier dient bij diezelfde griffie ingediend te worden.

		e. een onderwerp waarover korter dan vier jaar voor indiening van het burgerinitiatief door PS een besluit is genomen; f. een onderwerp dat de persoonlijke levenssfeer betreft; g. een onderwerp dat in strijd is met de universele verklaring van de rechten van de mens.	
Art. 2, tweede lid, Verordening Burgerinitiatief.	Een verzoek tot plaatsing van een burgerinitiatief op de agenda van PS wordt ongeldig verklaard indien wordt voldaan aan de volgende criteria.	Het verzoek wordt ongeldig verklaard indien: a. deze niet door ten minste 1000 initiatiefgerechtigden wordt ondertekend; b. het een onderwerp betreft als bedoeld in art. 4 Verordening Burgerinitiatief of; c. het niet voldoet aan de voorwaarden die gesteld zijn in art. 5 Verordening Burgerinitiatief.	De burger moet ervoor zorgen dat het verzoek niet aan deze criteria voldoet. PS moet het verzoek dat aan deze criteria voldoet ongeldig verklaren. Van GS is geen actie vereist.
Art. 6, eerste lid, Verordening Burgerinitiatief.	PS beslist of een burgerinitiatief een agendapunt van PS wordt.	Niet van toepassing.	PS beslist of een burgerinitiatief een agendapunt van PS wordt. Er is geen actie van GS en de burger vereist.

Bijlage 9: illustratie problematiek Noord-Brabant

Illustratie problematiek Noord-Brabant

Bijlage 10: Overzicht provinciale regelgeving

A

Algemeen beleidskader indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing Commissaris van de Koningin in Noord-Brabant

Algemeen beleidskader indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing provincie Noord-Brabant

Igemene subsidieverordening N Noord-Brabant

Archiefverordening Havenschap Moerdijk 2014

Archiefverordening van de provincie Noord-Brabant 1996

B

Beleidskader Restauratie-uitvoeringsprogramma Rijksmonumenten, provincie Noord-Brabant 2002

Beleidsnota Wegenbeheer, Module A1, Uitvoeringsovereenkomsten

Beleidsnota Wegenbeheer, Module A10 Onderhoudsbeleid, deel 1 uitgangspunten

Beleidsnota Wegenbeheer, Module A12, Essentiële Herkenbaarheidkenmerken

Beleidsnota Wegenbeheer, Module A2, Voorzieningen voor openbaar en collectief vervoer

Beleidsnota Wegenbeheer, Module A3, Voorzieningen voor verkeersmanagement

Beleidsnota Wegenbeheer, Module C6, Overdrachten

Beleidsregel afwegingskader Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant

Beleidsregel begrotingssubsidies Noord-Brabant

Beleidsregel bevel Wet bodembescherming Noord-Brabant

Beleidsregel bodemonderzoek en beoordeling projectgebied de Kempen Noord-Brabant

Beleidsregel draagkracht particulieren bij bodemsanering ten behoeve van aanpak speedlocaties Noord-Brabant

Beleidsregel gebiedswaarden de Kempen Noord-Brabant

Beleidsregel gemeenschappelijk financieel toezichtkader Noord-Brabant 2014

Beleidsregel grondwaterbeheer Noord-Brabant

Beleidsregel industriële geur Noord-Brabant

Beleidsregel integraal M&O-beleid

Beleidsregel langzaam gemotoriseerd verkeer op wegen Noord-Brabant

Beleidsregel misbruik en oneigenlijk gebruik subsidies Noord-Brabant

Beleidsregel Natuurbeschermingswet 1998 beregenen uit grondwater

Beleidsregel ontheffing luchtvaartgebruik terreinen Noord-Brabant

Beleidsregel ruimte voor ruimte 2006

Beleidsregel schadeprocedures reconstructie provincie Noord-Brabant

Beleidsregel stikstof en beschermde natuurmonumenten Noord-Brabant

Beleidsregel toedeling ontwikkelingsruimte PAS segment 2 Noord-Brabant

Beleidsregel toepassing Wet Bibob Noord-Brabant

Beleidsregel verkoop provinciale of rijksgronden in de EHS aan eindbeheerders

Beleidsregel verontreinigde waterbodems de Kempen Noord-Brabant

Beleidsregel verzoeken tot vaststelling grens bebouwde kom en wegenlegger Noord-Brabant

Beleidsregels categoriseringstabel financiële correcties OP Zuid 2014-2020

Beleidsregels grenzen aan gedogen provincie Noord-Brabant 2001

Beleidsregels nazorgheffing stortplaatsen 2004

Beleidsregels toetsing nazorgplannen Noord-Brabant

Beleidsregels verlagen subsidie POP2 Noord-Brabant

Besluit Aanwijzing Gemeentelijke Depots Bodemvondsten Noord-Brabant

Besluit Informatiebeheer Havenschap Moerdijk 2014

Bijdrageverordening deltafonds hoge zandgronden Noord-Brabant 2016-2018

R

Regeling aanvullende voorzieningen bij werkloosheid Noord-Brabant
Regeling aanwijzing rust- en foerageergebieden ganzen en smienten Noord-Brabant
Regeling accountantsprotocol subsidies Noord-Brabant
Regeling adviescommissie functiewaardering provincie Noord-Brabant
Regeling ambtelijke organisatie Noord-Brabant
Regeling archiefbeheer Noord-Brabant
Regeling begeleiding Van Werk Naar Werk bij reorganisaties Noord-Brabant
Regeling consignatiediensten Noord-Brabant
Regeling digitaal personeelsdossier Noord-Brabant
Regeling gratificatie bij ambtsjubileum provincie Noord-Brabant
Regeling jaargesprekken
Regeling maatgevende hoogwaterstanden regionale keringen Noord-Brabant 2010
Regeling mandaat Commissaris van de Koning in de provincie Noord-Brabant
Regeling mandaat Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
Regeling mandaat werkgeverscommissie Provinciale Staten Noord-Brabant
Regeling nadeelcompensatie wegen Noord-Brabant
Regeling procedure en bescherming bij melding van vermoedens van een misstand
Regeling Sociaal Kaderplan Noord-Brabant 2010
Regeling Sociaal Plan regionale uitvoeringsdiensten provinciale medewerkers Noord-Brabant
Regeling stikstof en Natura 2000 Noord-Brabant
Regeling toezicht verboden handelingen Noord-Brabant
Regeling uniforme kostenbegrippen en berekeningswijzen subsidies Noord-Brabant
Regeling veranderen en gebruiken van wegen Noord-Brabant 2013
Regeling vergoeding vervoers- en verblijfskosten Noord-Brabant
Regeling werktijden Noord-Brabant
Regeling zakelijk gebruik smartphone en tablet Noord-Brabant
Reglement ABC commissie Noord-Brabant
Reglement Adviescommissie amateurkunst Noord-Brabant
Reglement Adviescommissie kunsten Noord-Brabant
Reglement Adviescommissie Landschappen van Allure Noord-Brabant
Reglement adviescommissie MIT Zuid 2015
Reglement Adviescommissie regeling lokale partners Noord-Brabant
Reglement bestuurscommissies inrichting landelijk gebied Noord-Brabant
Reglement De Streekraad Het Groene Woud en De Meierij Noord-Brabant
Reglement integrale gebiedscommissie Peelvenen
Reglement op de platforms Noord- Brabant
Reglement op de Provinciale Raad voor de Volksgezondheid
Reglement Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant
Reglement prijsvraag jury Brabantse dorpen derby Noord-Brabant
Reglement reconstructiecommissies Noord-Brabant
Reglement van orde op de adviescommissie LEADER Noord-Brabant
Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2015
Reglement voor het Waterschap Aa en Maas 2008
Reglement voor het Waterschap Brabantse Delta 2008
Reglement voor het Waterschap De Dommel 2008
Reglement werkgeverscommissie Provinciale Staten Noord-Brabant

T

Tijdelijke overgangsvoorziening werktijdvermindering oudere werknemers
Toetsingskader Leader

U

Uitvoeringsregeling rechten en plichten bij ziekte en arbeidsongeschiktheid Noord-Brabant

V

Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning Provinciale Staten 2007
Verordening behandeling bezwaar- en beroepschriften Noord-Brabant
Verordening Burgerinitiatief
Verordening Commissie Regionaal Overleg Luchthaven Budel Noord-Brabant
Verordening Commissie Regionaal Overleg Luchthaven Seppe Noord-Brabant
Verordening Commissie voor Klachten en Verzoeken 1999
Verordening doelmatigheid en doeltreffendheid Noord-Brabant
Verordening elektronische verzending Noord-Brabant
Verordening grondwaterheffing Noord-Brabant
Verordening Kabels en Leidingen Havenschap Moerdijk 2015
Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht provincie Noord-Brabant
Verordening luchthavenbesluit luchthaven Budel Noord-Brabant
Verordening luchthavenbesluit luchthaven Seppe Noord-Brabant
Verordening luchthavenregeling luchthaven Poolseweg Waspik Noord-Brabant
Verordening luchthavenregeling luchthaven Sasweg Sprang-Capelle Noord-Brabant
Verordening luchtvaart Noord-Brabant
Verordening nazorgheffing Noord-Brabant
Verordening onderzoeksrecht van Provinciale Staten van Noord-Brabant.
Verordening Ontgrondingen provincie Noord-Brabant 2008
Verordening op de heffing en invordering van Haven- en Kadegelden 2014
Verordening ophokplicht duiven Noord-Brabant 2005
Verordening provinciale omgevingscommissie provincie Noord-Brabant
Verordening rechtspositie gedeputeerden, staten en commissieleden 2016
Verordening rioolheffing Havenschap Moerdijk 2016
Verordening stikstof en Natura 2000 Noord-Brabant 2013
Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Brabant
Verordening treasury Noord-Brabant
Verordening vrijstellingen ex artikel 65 Flora- en faunawet 2007 van de provincie Noord-Brabant
Verordening water Noord-Brabant
Verordening wegen Noord-Brabant 2010
Verplaatsingskostenverordening provinciaal personeel
W Naar boven
Waternverordening waterschap Rivierenland

Verordening natuurbescherming Noord-Brabant
Verordening zandte 2014

Bijlage 11: Algemene tabel beoordeling provinciale regelgeving

Algemene tabel beoordeling provinciale regelgeving

Officiële naam regelgeving			
Citeertitel	X		
Wettelijke grondslag van de regelgeving	X		
Doelgroepomschrijving	X		
Wat is het uitgangspunt van de regelgeving?	X		
Bevat de regelgeving reeds bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector?	X		
Kent de regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of overbodige werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector? ¹	X		
Zijn er bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen? Zo ja, welke?	X		

¹ De werking van de provinciale regelgeving wordt door middel van een bijpassende kleur weergegeven, zodat in één oogopslag duidelijk is of de betreffende regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of overbodige werking kent. De kleur wordt boven- en onderaan in de tabel weergegeven.